

Postoje li anđeli?

Alfred SCHNEIDER

1. GDJE SU DANAS ANĐELI?

Crkva je na svom početku susrela anđele i otad oni prate svaki njezin korak. Međutim u novom vijeku sve više nestaju iz svijesti kršćana. Kao da je poremećen odnos između anđela i ljudi. O anđelima se sve manje govori i sve se slabije u njih vjeruje. Njima se čovjek više ne preporuča dok polazi na put, na praznike. Čovjek današnjice misli da može bez njihove pomoći. Anđeli su se povukli. Jedva smo svjesni koliko je time naša vjera opustjela, duhovni život osiromašio... Nešto bitno nestalo je iz kršćanstva.¹ Koji je uzrok toj pojavi?

Uzrok je najprije novovjeki racionalizam a s njim u vezi sklonost svoditi vjerske sadržaje na što manju mjeru. Čovjek zapadnog svijeta vjeruje u Boga na deistički način: Bog je daleko, ne upliće se u naš život i ne smije se uplitati. A anđeli su upravo vjesnici i posrednici njegove blizine. Čovjek je postao nesposoban za osobni susret s nevidljivim svijetom, pa mu nije ostalo ništa drugo nego da zaniječe njegovu opstojnost. Crv sumnje i nepovjerenja prema svemu što nije dostupno sjetilima ugušio je sposobnost da se doživi nevidljivo.

Uzrok toj pojavi je pogrešno, nedostatno, bojažljivo naviještanje istine o anđelima. Prikazuju se na sladunjav, djetinjast, neukusan način. Zaboravlja se da su anđeli slika Božjeg veličanstva, snage i dostojanstva. Smatraju se nepotrebnim dodatkom, ukrasom, rubnim pojavama: nema im danas mjesta u vjeri koja se sukobljuje s velikim problemima ovoga svijeta.

Anđeli doista nisu u središtu povijesti spasa nego su njegova pratnja. Uspostavljanje veze s njima nije pomak iz središta na rub nego obnova sposobnosti za doživljaj nevidljivoga. Iskustvo nadzemaljskog svijeta, susret s anđelima morao bi čovjeku pomoći da se oslobodi tiranije vidljivih,

1 Usp. W. NIGG - K. GRÖNING, *Bleibt, ihr Engel, bleibt bei mir*, Berlin, 1978., str 17.

predmetnih dojmova. Mi smo zarobljenici materijalnoga kozmosa. U kozmosu se međutim nalaze i anđeli. S njima treba uspostaviti vezu da bi u našoj svijesti opet zavladao ravnoteža između vidljivog i nevidljivog svijeta.

Zašto je čovjeku danas tako teško moliti? Molitva je razgovor s Bogom. Bog nam dolazi ususret, ali on nije htio doći sam, s njime dolazi čitav njegov svijet, blaženici, anđeli, općinstvo svetih. S tim se svijetom treba sprijateljiti. Ozračje Božje obitelji mora čovjeka sa svih strana obuzeti tek tada on može moliti. Bez toga je susret s Bogom nedoživljen, hladan. Naši su nutarnji sadržaji postali siromašni, pusti. Premalo smo u društvu onih koji se neprestano klanjaju Bogu. Kad molimo ne stojimo sami pred Bogom. S nama mole anđeli, oni su snaga naše molitve, nose nam molitvu pred Svevišnjega (usp. Otk 8,3). Oni pomažu da steknemo iskustvo Božje posvudašnje djelatne prisutnosti. Bog nam je neposredno blizu. Anđeli i sveci ne smetaju tu našu neposrednost s Bogom nego nas unose u nju. Nauka o anđelima izriče tajnu svuda nazočnoga Boga. On je nazočan po njima. Bog, istina, sve sam drži u ruci, ali on je htio da bude mnogo svjedoka njegove nazočnosti. Anđeli su svjedoci Božje blizine, oni su Božja prisutnost u osobi.

Odakle znamo da postoje anđeli? Iz objave? Da i ne. Biblija mnogo govori o anđelima, ali ona nije izvor kozmoloških informacija. Anđeli pripadaju u izvorno ljudsko iskustvo. Objava potvrđuje to praiskonsko iskustvo, pročišćava ga i čuva od pretjerivanja. Naučava da su anđeli stvorenja ovisna o Bogu i njemu podvrgnuta. Dijeli ih u dva carstva razlikujući dobre od zlih. Uklapa ih u veliko jedinstvo spasa. Anđeli pripadaju svemiru i čine prirodni okoliš u kojemu čovjek postiže svoj cilj. Podvrgnuti su Kristu, a on je njihova glava.

U Starom se zavjetu anđeli pojavljuju na svakom koraku. Novi je zavjet u tome suzdržaniji. Sve je u njemu zasjenjeno sjajem velikog Posrednika Isusa Krista. No upravo uz njega svuda su anđeli, nenametljivi, u pozadini, ali uvijek na službu. Najranija Crkva u živoj je vezi s anđelima. Djela apostolska mnogo ih spominju, osobito na raskrscima putova. U Crkvi je uvijek bilo ljudi koji nastavljaju to iskustvo Pracrkve. Najznačajniji događaji u životu sv. Franje Asiškog, objave i stigme koje je primio, vezani su uz pojavu anđela. Anđeli imaju veliku ulogu u mističnim darovima sv. Terezije Avilske i njezinu nastojanju oko obnove reda. Papa Ivan XXIII. veli: »Nikada ne bismo smjeli zancemariti štovanje anđela koji se nalaze uza svakoga od nas.« Znao bi reći: »Moj dobri anđeo nadahnuo mi je ovo i ovo. Često s njime razgovaram.«² Papa Pavao VI. naučava da anđeli i blaženi sudjeluju u upravi svijeta.

2 Usp. G. HUBER, *Meine Engel wird du heziehen*, Stein am Rhein, str. 27.

2. TKO SU ANDELI?

Sveto pismo nigdje ne razvija nauku o anđelima. Usput ih spominje, pretpostavlja njihovu opstojnost i vjeru u njih. Tko je anđeo, to je piscu i čitateljima bilo poznato, samo se po sebi razumjelo. U Novom se zavjetu anđeli spominju u Matejcvim i Lukinim izvješćima o djetinjstvu Isusovu, zatim u Djelima apostolskim, poslanici Hebrejima, knjizi Otkrivenja. Manje su vidljivi kod Pavla, još manje kod Ivana. O njima se govori samo u okviru povijesti spasa. U nju su uklopljeni, zadaći spasa posve podvrgnuti.

Novi ih zavjet nazivlje — *Anđeli Božji*: »Sin čovječji priznat će se njegovim pred anđelima Božjim« (Lk 12,8). — *Anđeli Gospodnji*: »Gle, anđeo mu se Gospodnji ukaza u snu« (Mt 1,20). — *Anđeli*: »Anđeli pristupiše i služahu mu« (Mt 4,11). — *Anđeli nebeski*: »A o onom danu nitko ne zna pa ni anđeli nebeski« (Mt 24,36), »Ukaza mu se anđeo s neba koji ga ohrabri« (Lk 22,43). — *Sveti anđeli*: »... kada dođe u slavi Oca svoga zajedno sa svetim anđelima« (Mk 8,38). — *Izabrani anđeli*: »Zaklinjem te pred Bogom i Isusom Kristom i izabranim anđelima« (1 Tim 5,21). — *Sveti*: »... koje li bogate slave u baštini njegovoj među svetim« (Ef 1,18) »... koji vas osposobi za udioništvo u baštini svetih u svjetlosti« (Kol 1,12). — Anđeli pripadaju Božjem svijetu, Božja je svetost njihov zavičaj, iz nje oni dolaze i nju donose.

Mnoštvom slika knjiga Otkrivenja opisuje njihova svojstva, čistoću, ne-sputanu slobodu, pokretljivost, prodornost. Anđeli vladaju prostorom, upravljaju sudbinom naroda, njihov se glas ori svom zemljom: »... i zakorači desnom nogom na more, lijevom na zemlju pa povika iza glasa« (Otk 10,2). »Drugi jedan anđeo leti posred neba s evanđeljem vječnim da ga proglasi... Viče iza glasa: Bojte se Boga ...« (Otk 14,6–7). »Pred prijestoljem gori sedam ognjenih zubalja, to jest sedam duhova Božjih« (Otk 4,5). »Za anđele veli: Anđele čini vjetrovima, sluge svoje plamenom ognjenim« (Heb 1,7). Oganj odražuje žar duha, plamenu silu njihova bića.

Moć i sjaj svojstva su Božjega bića. Sveto ih pismo sažimlje u jednu riječ: slava. Anđeli su Božja slika. Oni objavljuju njegovu neodoljivu snagu i neizrecivu ljepotu: »Kad se Gospodin Isus objavi zajedno s anđelima svoje moći« (2 Sol 1,7). »Kada dođe u slavi svojoj i Očevoj i svetih anđela« (Lk 9,26). »Vidjeh drugoga jednog, snažna anđela... lice mu kao sunce« (Otk 10,1), »Jedan drugi anđeo silazi s neba s moću velikom. Sva zemlja zasvijetlila od njegova sjaja« (Otk 18,1), »Pojavi se anđeo Gospodnji te svjetlost obasja ćeliju« (Dj 12,7), »dva anđela u bjelini« (Iv 20,12), »Anđeo Gospodnji siđe s neba... Lice mu bijaše kao munja, a odjeća bijela kao snijeg« (Mt 28,3).

Odakle anđelima njihov sjaj? On izvire iz njihova trajnog poklona Bogu. Anđeli neprestano gledaju Božje lice (usp. Mt 18,10). Hvalospjev

pred Božjim prijestoljem osnovna je dinamika njihova bića. Gledaju ga, u nj su uronjeni, njime zahvaćeni i posvema prožeti. Oni su sjaj hvale Božje. »Vidjeh i začuh glas anđela mnogih uokolo prijestolja... bijaše ih mirijade mirijada i tisuće tisuća. Klicahu iza glasa: dostojan je zaklani Jaganjac primiti moć i bogatstvo, i mudrost, i snagu, i čast, i slavu i blagoslov« (Otk 5,11–12).

Gledanje Božjega lica i poslanje kod anđela idu zajedno: »Ja sam Gabriel koji stojim pred Bogom i poslan sam da ti to kažem« (Lk 1,19). Po anđelima, koji nas okružuju, i naš je život obuzet klanjanjem. Anđeli su s nama prijateljski povezani, prate nas i vode, a u isto vrijeme su uronjeni u Boga i gledaju mu lice. Na taj nas način samom svojom prisutnošću unose u Boga, život nam ispunjaju adoracijom.

3. SLUŽBA ANĐELA

Andeosko se djelovanje ne može odvojiti od njihove biti. Kao duhovna bića oni djeluju samom svojom nazočnošću, izaruju moć i sjaj u njima prisutnoga Boga. Anđeo ne može biti negdje prisutan a u isto vrijeme nedjelatan, kao što je čovjek u prostoru prisutan bilo pasivan ili aktivan. Tamo gdje su anđeli prisutni sve je uronjeno u njihovu akciju. A prisutni su posvuda.

Sav svijet i stvorovi u njemu imaju svoje anđele. Andeoska djelatnost međutim ne nalazi se u nizu materijalnih uzroka. Oni se ne ubacuju »između« ostalih djelatnika, nego stoje iznad njih, nose ih i obuhvaćaju. Sve što se u svemiru događa ima svoj neposredni uzrok. Anđeli su pritom nevidljivi, nezamjetljivi, a ipak svojom nazočnošću bdiju nad smislom i jedinstvom svega zbivanja, usmjeruju ga i vode. Bog dakako neposredno sve izvodi svojom svemogućnošću, ali on je u isto vrijeme u ekonomiju svojih planova uključio razgranatu mrežu posrednika. Čak nas i promatranje prirodnih tokova s njihovim neshvatljivim i često neobjašnjivim skokovima navodi na slutnju o nazočnosti osobnih duhovnih počela reda i smisla što ih zovemo anđelima. Ta fundamentalna uloga anđela u redovitim svemirskim tokovima važnija je od povremenih, zamjetljivih zahvata njihove moći.

Prema shvaćanju Biblije anđeli čuvaju svijet i pojedina stvorenja u njemu od štete, obuzdavaju razorne sile: »Četiri anđela stoje na četiri kraja zemlje, zadržavajući četiri vjetra da nikakav vjetar ne puše ni zemljom, ni morem ...« (Otk 7,1). Anđeo ima moć nad ognjem (usp. Otk 14,18) i nad vodom (Otk 16,5). »Anđelima svojim zapovijedi da te čuvaju na svim putima tvojim, na rukama će te nositi da se ne spotakneš o kamen« (Ps

91,11). Ta pratnja traje do posljednjeg čovjekovog koraka: »... i anđeli ga odnesoše u krilo Abrahamovo« (Lk 16,12).

Anđeli vode povijest izabranog naroda prema spasu. Na početku te povijesti Mojsije susreće Božjega anđela u gorućem grmu (usp. Izl 3,2). Po anđelu Bog šalje Mojsija kao glavaru i otkupitelja svome narodu (usp. Dj 7,35). U Novom zavjetu anđeli pripremaju dolazak Sina Božjega u svijet, nazočni su kod naviještenja i rođenja Isusova. Anđeli povezuju s nebom čak i Božjeg Sina dok je hodao zemljom: »Vidjet ćete nebo otvoreno i anđele Božje gdje uzlaze i silaze nad Sina čovječjega« (Iv 1,51). Oni su snaga neba koje je nad Isusom otvoreno, pratioci i svjedoci neprestanog Isusova jedinstva s Ocem. »Otac i ja jedno smo«, govori Isus. Ovo jedinstvo izvire iz ontičkih dubina njegova bića, iz njegova vječnog zajedništva s Ocem. Anđeli međutim svojom službom ulaze u to zajedništvo. Oni prate Isusa u borbi protiv zlih sila: »Tada ga pusti đavao. I gle, anđeli pristupiše i služahu mu« (Mt 4,11). Nakon neposluha prvog Adama anđeo izražava presudu o izgonu iz raja (usp. Post 3,24), poslušnost drugog Adama prati služba anđela. Ona mu je uvijek na raspolaganju: »Zar misliš da ja ne mogu zamoliti Oca svog i eto umah uza me više od dvanaest legija anđela« (Mt 26,53). Za vrijeme smrtne muke »ukaza mu se anđeo s neba, koji ga ohrabri« (Lk 22,43). Isusov vapaj tjeskobe i predanje u volju Očevu privukla je anđela. Nije mu oduzeo muku i strah nego ga je ojačao. Na početku i na kraju Isusove povijesti anđeli su u službi njegove i Marijine poslušnosti.

Anđeli su prvi vjesnici Evanđelja o uskrsnuću. Uskrsnuli se najprije njima pokazao: »... viđen od anđela« (1Tim 3,16). Podsjećaju na ono što je Isus unaprijed najavio: »kako vam je rekao« (Lk 24,6), svjedoče i šalju na dalje svjedočenje: »Pođite žurno i javite njegovim učenicima... Evo, rekoh vam« (Mt 28,7). Anđeli usmjeruju pogled prema Isusovu ponovnom dolasku: »... isto će tako doći kao što ste vidjeli da odlazi na nebo« (Dj 1,11).

U razdoblju Crkve anđeli nad njom bdiju, prate je i vode na putovima. Pojavljuju se u trenucima velikih opasnosti i izvanrednih odluka. Pripremaju krštenje pogana (usp. Dj 10,3 sl), oslobađaju apostole iz zatvora (usp. Dj 5,19; 12,7). Anđeo objavljuje Pavlu da će se spasiti iz oluje i stati pred cara (Dj 27,23). Sav život Crkve odvija se pred očima anđela: »Postali smo prizor svijetu, i anđelima i ljudima« (1 Kor 4,9). Naše molitve oni nose pred Boga. To je njihova najvažnija služba: »Drugi jedan anđeo pristupi i sa zlatnom kadionicom stane na žrtvenik. I dano mu je mnogo kada da ga s molitvama svih svetih prinese na zlatni žrtvenik pred prijestoljem« (Otk 8,3). Putnička se Crkva neprestano pridružuje nebeskoj Crkvi, ulazi u liturgijsko zajedništvo neprojenih anđela: »Vi ste pristupili gori Sionu i gradu Boga živoga, Jeruzalemu nebeskom, neprojenim tisućama anđela ...« (Heb 12,22).

Prema knjizi Otkrivenja anđeli pripremaju velik obračun na kraju povijesti. Izlijevaju čaše zla na svijet da bi njegova prava slika izašla na vidjelo. Pri ponovnom Isusovu dolasku, u parusiji, u velikoj zadnjoj odluci anđeli su izvršitelji volje Božje: »Sam će Gospodin... na glas arkandjelov... sići s neba« (1 Sol 4,16), »... kad se Gospodin Isus objavi... zajedno s anđelima svoje moći« (2 Sol 1,7), »Žetva je svršetak svijeta a žeteoci su anđeli« (Mt 13,39).

Anđeli su osobne sile, duhovi svjetla i života. Oni čuvaju svijet od rasapa, vode povijest spasa do njezina svršetka i punine. Ima li u tom velikom zbivanju svaki čovjek svoga »vlastitog« anđela čuvara? To u Svetom pismu i predaji nije izričito rečeno. Postoje tek natuknice. Kad se Petar, oslobođen zatvora, javio pred vratima kuće mislili su ukućani da je to »njegov anđeo« (Dj 12,15). Isus veli: »Čuvajte se da ne sablaznite jednoga od ovih malenih — njihovi anđeli neprestano gledaju lice moga Oca« (Mt 18,10). Knjiga Otkrivenja veli izričito u svojim prvim poglavljima da pojedine Crkve imaju svoga anđela.

Pitanje o »vlastitom« anđelu nije međutim pravilno postavljeno. U carstvu duha drukčije se dijele službe i mjeri međusobna pripadnost nego u materijalnom svijetu punom spona i granica. Anđeoska briga i pratnja osobno su djelo. Anđeli nisu mehaničko oruđe pri izvršavanju Božjih planova. Čitavim su bićem, žarom svoga duha u tom poslu nazočni. Oni se raduju i tuguju s nama na našim putovanjima: »Radost je pred anđelima Božjim zbog jednog obraćena grešnika« (Lk 15,10). »Anđelima svojim zapovjedi da te čuvaju na svim putima tvojim. Na rukama će te nositi da se ne spotakneš o kamen« (Ps 91,11).

4. KRIST RADOST ANDELA

Anđeli nam svojom brigom mnogo daju, ali isto tako i primaju. Što oni od nas mogu primiti? Primaju od Krista koji je naša i njihova Glava. Krist je njihov Gospodar: »On, koji je odsjaj Slave i otisak Bića njegova te sve nosi snagom riječi svoje, pošto očisti grijeh, sjede zdesna Veličanstvu u visinama; postade toliko moćniji od anđela koliko je uzvišenije nego oni baštiniio Ime« (Heb 1,3–4). Sin je u svom poniženju bio kratko vrijeme ispod njih, ali mu je onda sve pod noge podloženo (usp. Heb 2,7–8; Ef 1,21–22). U tom njegovu dostojanstvu sudjeluju ljudi »koje se ne stidi zvati braćom« (Heb 2,11).

Anđeli po svojoj naravi nadvisuju ljude. Mi ćemo tek u eshatonu postići nutarnju slobodu i cjelovitost bića koja je njima svojstvena, bit ćemo »kao anđeli na nebu« (Mt 22,29). Anđeli su uronjeni u gledanje Božjeg lica, mi smo rastrgani; oni vrše svetu službu pred Božjim prijestoljem, mi

se tek za nju izdaleka spremamo. S druge se strane Sin »... ne zazuzima za anđele, nego se zauzima za potomstvo Abrahamovo« (Heb 2,16). On svojoj braći priprema slavu »u koju i anđeli žele zaroniti« (1 Pt 1,12). Krist je gospodar anđela i ljudi. Milost anđela i Kristova je milost. Otajstvo Kristovo izvor je i njihova blaženstva. Po Crkvi se Vrhovništva i Vlastima na nebesima obznanjuje mnogolika mudrost Božja zasnovana po naumu o vjekovima u Kristu Isusu Gospodinu našem (usp. Ef 3,10). Uz njihovu pomoć, brigu i zaštitu u nama raste Kristov lik (usp. Ef 4,13). Pritom i sami Krista sve više otkrivaju. To je velika razmjena između anđela i ljudi. Anđeli nose nas i naše molitve pred Božje prijestolje a s nama i u nama doživljavaju Kristovo otajstvo, izvor njihova i našeg blaženstva.

5. ŠTO NAM JE ČINITI?

Anđeli su se povukli. Mogu li oni iz ovog svijeta nestati? O tome nema govora. Oni su dio ovog svemira, ne mogu napustiti službu koju je Bog upisao u njihovo biće. Ali oni mogu zašutjeti. Njihov glas može postati nečujan, vodstvo nezamjetljivo. Oni ne nameću ljudima doživljaj svoje nazočnosti. Taj su doživljaj kršćani izgubili. A bez njega je čovjek siromašan i bijedan. S anđelima je otišla iskustvena blizina nevidljivog Božjeg svijeta. Čovjek je ostao sam, okružen strojevima, zarobljen slijepim tokovima svoje sudbine. Sve je tako hladno oko njega.

Što nam je činiti? Treba obnoviti vjeru u blizinu nevidljivog svijeta, ponovno uspostaviti saobraćaj s njime, osvježiti pobožnost prema anđelima i prijateljstvo s njima. To je teško jer smo mi tjelesna bića, zarobljeni materijalnim dojmovima i stvarima, a anđeli su duhovi. No to je i lako jer nam oni pri tome izlaze u susret, pomažu nam obazrivo i nenametljivo. Kad se sruše kule koje smo gradili, znadu oni upozoriti na prisutnost bogatijeg svijeta. Na tom se iskustvu može razviti prijateljstvo s anđelima.

Pritom neka nas vodi Božja riječ. Treba otkrivati nazočnost i ulogu anđela u Svetom pismu i razmišljati o njima. No prije svega treba im se obraćati, zazivati ih. Jedino tim putem raste vjera u nevidljivi, osobni svijet anđela pa može doći i do osobnog saobraćaja s njima. Treba stvari i događaje promatrati u svjetlu njihova djelovanja. Nema opasnosti da ćemo u tom pretjerati. Kad jednom iz vječnosti budemo gledali na pokrete i događaje naše povijesti, otkrit ćemo na najneočekivanijim mjestima anđele i njihovo djelovanje. Iznenadit ćemo se kad vidimo da se Bog u svem svojem djelovanju služio posrednicima, a anđeli su bili nositelji njegove blizine, svemogućnosti i ljubavi. U metežu našega života, u užurbanoj zaposlenosti nekog bolničkog odjela, gdje se amo-tamo vrzu liječnici, sestre i bolesnici, anđeli su iznad svega tog komešanja u neprestanom pokretu i

služenju, izvor mira, svjetla, utjehe. Naše aktivnosti nisu ništa prema dinamizmu njihova djelovanja.

Treba zapažati njihovu nazočnost u liturgiji i moliti zajedno s njima. To može molitvi dati neslućeni polet. Sve bi naše moljenje valjalo nadahnuti riječima rimskog kanona: »molimo te, svemogući Bože, da ruke svetoga anđela tvoga prenesu ovo na tvoj nebeski žrtvenik pred tvoje božansko veličanstvo, te se svi koji primamo presveto Tijelo i Krv tvoga Sina kao pričesnici ove žrtve napunimo svakim nebeskim balgoslovom i milošću«.

Ne valja zamišljati anđele kao hladna, službena bića. Oni služe sa žarom kakav je svojstven čistim dusima. Kod nas je oduševljenje obično praćeno uzbuđenjem i kretom tijela, ali pravi žar ne izvire iz tijela, nego iz duha. Upravo zbog naše tjelesne, nedovršene i nesavršene naravi osjećaji su nam tako nestalni. Zauzetost kojom anđeli obavljaju svoju službu iskonski je duboka, čista vatra duha. Anđeo gori u neposrednom dodiru s vatrom samoga Boga koga gleda licem u lice. Tim ognjem obavijaju oni i nas dok nas okružuju i na putovanjima prate. To je činjenica i objektivna stvarnost. Tako dugo dok ta stvarnost ne postane i moje iskustvo, ja ne živim u potpunoj istini svoga bića. Da bih to iskustvo stekao, anđeo mi želi pomoći, ali mi ništa ne nameće, obazriv je, suzdržljiv. Neće mi ipak uskratiti prijateljstvo ako ga tražim. On je strpljiv svjedok svih mojih koraka, lutanja, stradanja.

Razgovor s anđelom čuvarom najbolje će se razviti ako mu prema savjetu sv. Bernarda svaki dan iskažemo troje: »reverentiam pro praesentia — poštovanje poradi nazočnosti«, »devotionem pro benevolentia — pobožnost zbog dobrohotnosti«, »fiduciam pro custodia« — pouzdanje zbog čuvanja«. »Poštujem te ovdje nazočna, ljubim te jer si mi dobar, pouzdam se u tebe, u tvoje vodstvo i brigu.«³ Uvjet da dođe do trajnog prijateljstva s anđelom je poslušnost: »Šaljem, evo, svog anđela pred tobom da te čuva na putu i dovede te u mjesto koje sam priredio. Poštuj ga i slušaj. Ne buni se protiv njega jer ne će trpjeti protivljenje: ta moje je ime u njemu. Ako mu se budeš vjerno pokoravao i budeš vršio sve što sam naredio, ja ću biti neprijatelj tvojim neprijateljima i protivnik tvojim protivnicima. Anđeo će moj ići pred tobom« (Izl 23,20–23).

Bog nam je bliz po svojim anđelima. Ući u društvo anđela znači približiti se Bogu. Anđeo je dobar duh koji donosi Božju riječ, pokazuje Božje putove, tumači njegove odluke i djeluje po Božjem nalogu. Svijet anđela je sada već pređujem slave eshatološkog kraljevstva Božjega. Kraljevstvo koje je Sin osnovao i koje je u njemu već nazočno, nije neki samotni prostor u neizmjernosti kozmosa, u apsolutnome koji će se tek iza

3 Bernard opat, *Govor 12. o psalmu »Tko stanuje«*, Čitanje u časoslovu za blagdan Anđela čuvara.

uskrsnuća napučiti zajednicom Kristovih učenika. Ne, to je grad živoga Boga, nebeski Jeruzalem s bezbrojnim anđelima koji nas već čekaju.

Prijateljstvo s anđelima ne smije opteretiti našu duhovnost. Ne treba joj dodavati nove vježbe nego odgajati srce u poniznoj vjeri koja zahvalno prihvaća putove i posrednike spasa što ih je sam Bog odredio. U središtu zdrave pobožnosti nisu anđeli nego Isus. Oni moraju i u svijetu naše duhovnosti ostati na neki način nevidljivi. »Nek se sva naša ljubav i naše čašćenje vine onome od koga sve dolazi i njima i nama«, veli sv. Bernard⁴. Na tom temelju smijemo otkrivati nove oblike prijateljstva s njima. Najljepši se doživljaj anđeoske blizine rađa bez mnogo vanjskih znakova, duboko u srcu, u nutarnjoj sigurnosti da je on tu. Bog međutim daje i vidljive znakove. Anđeo može povezivati one koji se vole, kao što je činio sa sv. Elizabetom Ugarskom i njezinim mužem. Bl. Petar Faber pozdravljao bi i zazivao anđele onih mjesta u koje bi dolazio i obilno iskusio njihovu pomoć. Bog nas spašava snagom svoga imena. »Ime Isusovo nazočno u čovjekovu srcu daje mu snagu za pobožanstvenjenje. Svjetlo imena Isusova zrači kroz srce i obasjava čitav svemir«, rekao je Bulgakov. A Božje nam je ime na poseban način blizu po anđelima: »Moje je ime u njemu« (Izl 23,21).

6. ZAKLJUČAK – ČETIRI GLAVNE ISTINE O ANĐELIMA

1. Anđeli postoje. Bog im je povjerio brigu za naš spas. Božji narod u to vjeruje od početka svoje povijesti. Sav je naš život obavijen njihovim djelovanjem. Bog se u svemu služi anđelima. Njihovo posredništvo ne smeta Božjoj neposrednosti nego joj služi i iskustveno je čovjeku približuje.

2. Anđeli nisu činovnici. Sve što za nas izvode, čine oni s ljubavlju. Između anđela i ljudi ne postoji samo veza učinaka i uzroka, nego i osobnog prijateljstva. Ta je veza uvijek budna barem što se njih tiče. Od prvog časa života, anđeo je moj osobni prijatelj. Anđeli se raduju ili žaloste zbog našeg dobra ili zla. Njihova vjernost međutim ne posustaje, ako mi na njih ne mislimo. Ipak bismo doživjeli veće plodove njihove brige kad bismo nastojali oko prijateljstva s njima. U Božjem je svijetu sve osobno i intimno.

3. Anđeli neprestano gledaju Božje lice, uronjeni su u njega, klanjaju mu se. To je osnovni pokret njihova bića, njihova bit. Odatle izvire njihova briga za nas. Naše molitve prikazuju oni trojedinom Bogu (Otk 8,3). Po tome sav naš život postaje poklon.

4 Bernard opat, na istom mjestu.

4. Anđeli nam daju, ali oni od nas i primaju. Među nama postoji razmjena. Uz njihovu pomoć i suradnju u nama raste Kristov lik (usp. Ef 4,15). Tim putem anđeli sve dublje spoznavaju Krista koji je i njihova Glava i na taj način raste njihova blaženost: »Po Crkvi se Vrhovništvima i Vlastima objavljuje mnogolika mudrost Božja u Isusu Kristu« (Ef 3,10-11).

LITERATURA

- IIUBER, G., *Mein Engel wird vor dir herziehen*, Stein am Rhein, 1978.
 MICHL, J. — HAUST, R., Engel, u: *Lexikon für Theologie und Kirche* 3, Freiburg 1986., str.863.-872.
 NIGG, W. — GRÖNING, K., *Bleibt, ihr Engel, bleibt bei mir ...*, Berlin, 1978.
 RAHNER, K., Über Engel, u: *Schriften zur Theologie XIII*, Einsiedeln, 1978., str.381.-428.
 RAHNER, K., Angelologie, u: *Lexikon für Theologie und Kirche* ³, Freiburg 1986., str 533.-538.
 SCHLIER, H., Die Engel nach dem Neuen Testament, u: *Besinnung auf das Neue Testament*, 160.-175., Freiburg 1964.

»ER BEFIEHLT SEINEN ENGELN« (Ps 91,11)

Alfred SCHNEIDER

Zusammenfassung

Die Engel begleiteten die Kirche auf ihrem Weg durch die Geschichte. In neuester Zeit scheinen sie jedoch aus dem Bewußtsein der Christenheit zu schwinden. Der moderne Mensch hat keine Beziehung mehr zu ihnen. Die Ursache hierfür findet der Autor im neuzeitlichen Rationalismus, aber auch in einer mangelhaften Verkündigung. Der Preis dafür ist ein wahres Unvermögen des heutigen Menschen für persönliche Kontakte mit der unsichtbaren Welt.

Die Engel sind Abglanz der Herrlichkeit Gottes und Boten seiner Pläne. Ihr Dienst ist mannigfaltig. Sie treten nicht nur an außerordentlichen Punkten und in miraculösen Erscheinungen auf, sondern tragen den regelmäßigen Lauf der kosmischen Prozesse und der menschlichen Geschichte als Hüter ihrer Einheit und ihres Sinnes.

Indem sie beim Aufbau des Leibes Christi, der Kirche, tätig sind, gewinnen sie selbst, gemäß Ef 3,10 tiefere Erkenntnis der Geheimnisse Gottes. So kommt es zu einer wechselseitigen Bereicherung zwischen Engeln und Menschen.

Die Engel stören nicht unsere Unmittelbarkeit mit Gott sondern bringen sie in Erfahrung. Die Erneuerung des Glaubens an die Engel und des Umgangs mit ihnen würde unsere Gotteserfahrung lebendig und fruchtbar machen.